

The image shows a spiral-bound notebook with a light brown, textured cover. The spiral binding is on the left side. The text is centered on the cover.

Wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia

Ewa Chmielecka

Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

8 czerwca 2006 r.

Części prezentacji

- ✓ Proces Boloński a jakość kształcenia
- ✓ Zewnętrzny system zapewniania jakości:
akredytacja europejska
- ✓ Wewnętrzne systemy zapewniania jakości

Tło dla systemów zapewniania jakości

Proces Boloński

Podstawowymi **celami** kształcenia wyższego w Europie wg Deklaracji Bolońskiej są:

- przygotowanie absolwentów do potrzeb rynku pracy,
- przygotowanie do bycia aktywnym obywatelem w demokratycznym społeczeństwie, także europejskim,
- rozwój i podtrzymanie podstaw wiedzy zaawansowanej (społeczeństwo i gospodarka wiedzy)
- rozwój osobowy kształconych

Realizacji tych celów służy Proces Boloński.

Tło dla systemów zapewniania jakości

Proces Boloński

Podstawowym **zadaniem** Procesu Bolońskiego jest stworzenie warunków do realizacji tych celów poprzez:

- mobilność pracowników i studentów,
- kształtowanie postaw sprzyjających powstawaniu wspólnoty Europejczyków,
- dostosowanie kształcenia w poszczególnych krajach do potrzeb rynku pracy Unii Europejskiej (różnorodność!),
- podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności europejskiego szkolnictwa wyższego w świecie (różnorodność!)

oraz

- **dbałość o jakość kształcenia!**

Akredytacja europejska – przygotowania

Przed Bergen:

- sieć ENQA z podsieciami regionalnymi (dla Polski CEEN),
- jej cel: współpraca i “miękkie” dojście do harmonizacji krajowych akredytacji, m.in. poprzez akceptowalne powszechnie:
 - zasady działania wiarygodnej instytucji akredytacyjnej
 - schemat procedury akredytacyjnej,
 - ramy dla European Register of Accreditation Agenci es
 - niektóre wytyczne dla standardów wewnętrznej i zewnętrznej oceny jakości

Akredytacja europejska – założenia

Suplement do komunikatu z Bergen:

"Standardy i wytyczne dla zapewniania jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego" przygotowane przez European Association for Quality Assurance in Higher Education (dawniej ENQA).

A w nim:

- ✓ Wytyczne dotyczące wewnętrznych systemów zapewniania jakości (w uczelniach)
- ✓ Wytyczne dotyczące zewnętrznej oceny zapewniania jakości (akredytacji)
- ✓ Standardy dotyczące agencji akredytacyjnych wchodzących do tzw. rejestru europejskiego.

Akredytacja europejska

Standardy i wytyczne **zewnętrznej oceny zapewniania** jakości powinny:

- ✓ brać pod uwagę **istnienie i działanie wewnętrznych systemów zapewniania jakości** w uczelniach
- ✓ stosować jawnie i spójnie wszystkie kryteria decyzji w sprawach oceny i akredytacji
- ✓ służyć osiągnięciu założonych celów akredytacji (fit for purpose)
- ✓ w procedurze przeprowadzania akredytacji zawierać:
 - samoocenę instytucji kształcącej
 - ocenę zewnętrzną (np. wizytacja grupę ekspertów)
 - raporty z oceny: sporządzone i opublikowane
 - follow-up

Akredytacja europejska

a ponadto powinna :

- ✓ być okresowa
- ✓ włączać przedstawicieli otoczenia społecznego uczelni
- ✓ oraz (koniecznie!) studentów,
- ✓ mieć międzynarodowy charakter.

Akredytacja europejska – agencje akredytacyjne

Każda agencja aspirująca do Rejestru Europejskiego powinna:

- ✓ mieć misję właściwą dla instytucji oceniającej jakość w szkolnictwie wyższym
- ✓ być niezależna od wpływów (w tym politycznych, finansowych...etc),
- ✓ być przejrzysta,
- ✓ posiadać właściwe zasoby ludzkie i materialne, pozwalające na prowadzenie zamierzonej działalności w wiarygodny sposób,
- ✓ włączać się w międzynarodową działalność na rzecz zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym,
- ✓ poddawać się okresowej samoocenie, przeglądowni standardów i procedur,

Akredytacja europejska – podsumowanie

Zalecenia ENQA dotyczące budowy europejskiego systemu akredytacji :

- "dynamiczne" procedury oceny jakości,
- stałe doskonalenie jakości
- unikanie wskaźników ilościowych
- brak wskazań co do treści programowych
- oceny bazująca na spójności założonych celów, środków i rezultatów
- najsilniejsze wymagania nałożone są na agencje zapewniania jakości (akredytacyjne). One mają być gwarantem dobrej jakości europejskich uczelni.

Akredytacja europejska – wewnętrzne systemy zapewniania jakości

Standardy oceny odnoszą się do:

- ✓ polityki uczelni na rzecz zapewniania jakości
- monitorowania, oceny i okresowych przeglądów programów i uzyskiwania dyplomów
- systemu oceny studentów
- zapewniania jakości kadry nauczającej
- pomocy dydaktycznych i pomocy studentom w nauce
- systemu zbierania informacji o zarządzaniu programami nauczania i inną działalnością
- informacji o uczelni i jej rozpowszechnianiu

Sytuacja w Polsce

- standardy kształcenia rozumiane przede wszystkim jako centralne "minima programowe"
- wskaźnikowa akredytacja "wejścia"
- w większości uczelni brak wewnętrznych systemów zapewniania jakości

oraz

- rozpowszechnione przekonanie, że tak właśnie wyglądają "europejskie standardy kształcenia"
- i że temu sprzyja Proces Boloński

Dlaczego wewnętrzny system zapewniania jakości?

- Szansa czy obowiązek?
- Interes społeczny, interes uczelni, interesy partykularne i grupowe
- System a sprawozdawczość
- System a akredytacja

Dlaczego wewnętrzny system zapewniania jakości?

Pożytki dla uczelni

- Doskonalenie oferty edukacyjnej
- Skuteczne zarządzanie zasobami
- “Po wzroście ilościowym przyszła pora na porządkowanie uczelni wg jakości”
- Konkurencyjność

Dlaczego wewnętrzny system zapewniania jakości?

Wymagania zewnętrzne:

- Ustawa “Prawo o szkolnictwie wyższym”
- oczekiwane rozporządzenia Ministra
- “standardy kształcenia” = “ramowe treści” + “reguły kształcenia”
- “reguły kształcenia” a wewnętrzny system zapewniania jakości
- nowy model akredytacji zgodny z wytycznymi ENQA

Nowy model standardów kształcenia: (propozycja Fundacji Rektorów Polskich)

Wewnętrzny system zapewniania i doskonalenia jakości

- ✓ formalnie spisany i oficjalnie przyjęty przez uczelnię dokument - jeden z najważniejszych
- ✓ z wewnątrz-instytucjonalnym umocowaniem (osoba, komórka)
- ✓ z regulaminem postępowania: zasady i częstotliwość działań, sposób ich wykorzystania, konsekwencje dla osób i komórek nie spełniających standardów jakości
- ✓ bazujący na przejrzystości i rozliczalności działań dydaktycznych
- ✓ projektowany indywidualnie przez uczelnię ale z uwzględnieniem ramowego schematu przygotowanego przez Ministerstwo

Nowy model standardów kształcenia: (propozycja Fundacji Rektorów Polskich cd.)

- ✓ reguły tworzenia, oceny i rozwoju programów studiów, w tym aktualizacji treści kształcenia na kierunkach zgodnie z ramowymi treściami kształcenia,
- ✓ pełna dostępność informacji o programach nauczania, zasadach zaliczania zajęć i innych związanych z dydaktyką (sylabusy, curricula, itp)
- ✓ zasady zapewniana równoważności wymagań względem studentów na wszystkich poziomach i formach studiów: system ECTS oraz sprawdzanie efektów kształcenia (wspólne egzaminy, okresowe przeglądy ich wyników, inne)
- ✓ zasady dyplomowania (standardy prac i egzaminów dyplomowych, opieki nad dyplomantem, inne),
- ✓ ocena zajęć dydaktycznych m.in. przez studentów, sposoby jej wykorzystania dla poprawy jakości,
- ✓ zasady związane z efektywnością procesu dydaktycznego (liczebność grup, pomoce naukowe, etc.),

Nowy model standardów kształcenia: (propozycja Fundacji Rektorów Polskich cd.)

- ✓ archiwizacja przebiegu studiów i rezultatów kształcenia poszczególnych studentów,
- ✓ okresowa ocena pracowników, sposoby jej wykorzystania dla poprawy jakości,
- ✓ zasady zabezpieczające elastyczność i indywidualizację kształcenia,
- ✓ zasady zabezpieczające mobilność pionową i poziomą studentów a zarazem równowagę wymagań programowych,
- ✓ zasady zapewniania warunków rozwoju osobowego studentów
- ✓ i inne.

Elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości - rozwinięcie

Misja, wizja, strategia

- Budowane indywidualnie dla każdej uczelni, ale właściwe dla instytucji szkolnictwa wyższego
- Spójność celów, środków i rezultatów
- Odpowiedź na potrzeby społeczne
- Rozpowszechnianie / zaangażowanie środowiska uczelni

Elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości - badanie opinii studentów

✓ Ankietyzacja

- O co pytamy?
- Kto pyta? Kto ma dostęp do wyników?
- Poufność i wiarygodność
- Narzędzia informatyczne

✓ Opór kadry. Jak go pokonać?

✓ Inne metody zbierania opinii

✓ Skutki:

- pomoc,
- zarządzanie zasobami ludzkimi
- inne

Elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości - ocena pracowników

✓ Arkusz oceny osiągnięć pracownika :

- zrównoważenie elementów oceny
- odnotowywanie “przyrostów”
- narzędzia informatyczne

✓ Hospitacje

✓ Portfolio pracownika/uczelni

✓ Skutki

- pomoc,
- zarządzanie zasobami,
- ocena szans rozwojowych uczelni

Elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości - kształtowanie programu

- ✓ Permanentność i procedura przeglądów oferty i wprowadzania nowości
- ✓ Równowaga wiedzy, umiejętności i postaw
- ✓ Przejrzystość programów studiów i zajęć:
 - Katalogi i sylabusy
 - związki z ECTS
- ✓ Recenzowanie

Elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości:

Kształtowanie programu - wytyczne bolońskie:

- Ramowa struktura kwalifikacji
- Efekty kształcenia jako podstawa budowy programów (zapewnianie równoważności wymagań)
- inne

Wewnętrzny system zapewniania jakości: konkluzja

- ✓ I szansa, i obowiązek
- ✓ Im prędzej zaczniemy budować tym lepiej - tego się nie da przeczekać.
- ✓ Od czego zacząć? – od inwentaryzacji
- ✓ Kiedy zakończyć? - nigdy!

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a cream-colored page. The spiral binding is on the left side. A thin horizontal line is drawn across the page, just above the text.

Dziękuję za uwagę!